

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö on kirjeellään OM 11/03/2012 pyytänyt minulta yleisten tuomioistuinten sektoriryhmän jäsenenä lausuntoa ministeriössä laaditusta luonnoksesta oikeusturvaohjelmaksi vuosiksi 2012 - 2016.

Lausun niistä luonnoksessa esitetyistä asioista, joissa katson omaavani riittävästi asiantuntemusta. Lausunnossani noudatan luonnoksessa omaksuttua asioiden esittämisjärjestystä.

LAINSÄÄDÄNTÖASIAT

Kohta 1: Kannatan ehdotettuun kartoitukseen ryhtymistä. Tosin en usko, että hometaloriidoissa ehdotetulla menettelyllä voitetaan mitään. Asioita, joissa olisi kysymys etäkaupan katumusajasta, ei ainakaan hovioikeuksissa ole siinä määrin, että kartoitukseen kannattaisi ryhtyä

Ehdotan, että riidattomat summaariset asiat siirretään ulosottoviranomaisten ratkaistaviksi

Kohta 2: Kannatan esitystä. Voisi ajatella myös sitä, että eräissä laskusaatavissa (esim. sähkölasku) siirrytään suoraan perintään, tuomioistuimeen asia tulisi vasta, jos perinnän kohde vastustaa maksua.

Kohta 3: Kannatan esitystä. Yleensäkin olisi aineellista lainsäädäntöä kehitettäessä entistä enemmän ryhdyttävä selvittämään sitä, miten paljon uudistuksesta koituu työtä tuomioistuimille. Määrärahaajoen niukuudesta johtuen on ryhdyttävä vakavasti miettimään, millä tasolla oikeusturvaa on tarpeellista tai mahdollista toteuttaa ja ylläpitää.

Kohta 6: Kannatan syytteestä sopimisjärjestelmän käyttöönottoa.

Kohta 7: Syytä ryhtyä

Kohta 8: Jatkokäsittelylupasäännösten soveltamisalan laajentamiseen tulee ryhtyä ensi tilassa. Kaikki riita-asiat - myös hakemusasiat - tulisi saattaa luvan piiriin. Rikosasioissa vastaajaa koskevaa "vankilatuumion" rajaa tulee nostaa nykyisestä neljästä kuukaudesta ainakin kuuteen kuukauteen. Jo nyt on viime vuodelta havaittavissa myönteistä kehitystä hovioikeuteen saapuneiden asioiden määrän vähennyksenä.

Kohta 9 (näytön rajaaminen): Totean, että muutoksenhakutuomioistuimet voivat jo nyt tehokkaasti rajata näyttöä. Jos valtiolla on riittävästi rahaa, olisi siirryttävä Ruotsissa hovioikeuksissa käytössä olevaan ns En modernare rättegång-järjestelmään.

Kohta 10: Tässä työssä olisi ehdottomasti pohdittava ja myös toteutettava se, että hovioikeuden pääkäsittelystä poisjääneen todistajan käräjäoikeudessa antamaa lausumaa voidaan käyttää hyväksi.

Kohta 12: En näe ehdotuksella voitettavan mitään.

Kohta 13: Kannatan ehdotusta. Siitä, että tuomioistuimet jo nyt ja myös tulevaisuudessa kiinnittävät asiamiesten työn laatuun huomiota palkkion alentamisperusteena, on koulutuksessa huolehdittava.

RAKENTEELLISET JA ORGANISAATIOUUDISTUKSET

Kohta 14: Ehdotus on kannatettava Leif Sevónin työryhmän esittämässä muodossa, Itä-Suomen ja Kouvolaan hovioikeudet liitetään yhteen, sijaintipaikkana joko Kuopio tai Kouvola.

Kohta 15: Tuomioistuinhallitus on aikaansaattava maahamme, mitään selvityksiä sen mahdolliseksi perustamiseksi ei enää ole syytä tehdä. Kysymys on periaatteessa tärkeästä asiasta eli tuomioistuinten riippumattomuudesta.

Kohta 17: Kannatan esitystä viimeistä virkettä lukuunottamatta. Hovioikeuksissa esittelijöiden virat ovat tärkeitä paitsi hovioikeuden tehokkaan toiminnan kannalta myös siitä näkökulmasta, että esittelijänä toimiminen kouluttaa erinomaisesti tuomarin tehtäviin eikä koulutusmielessä maksa mitään. Eri asia on, kuinka paljon esittelijöitä todella tarvitaan, yksinkertaisissa asioissa esittelijä ei ole tarpeen.

Kohta 18: Minusta määräaikaiset osastonjohtajat ovat tuomarin riippumattomuuden näkökulmasta todellinen ongelma. En kannata esitystä.

Kohta 19: Mielestäni olisi nähtävästi yhä tiukkenevassa valtion taloustilanteessa ennakkoluulottomasti ryhdyttävä selvittämään, kuinka paljon yleisten tuomioistuinten ja hallintotuomioistuinten yhdistämisellä säästetään. Jos summa on riittävän suuri, tulisi siirtyä "yksiraiteiseen" tuomioistuinjärjestelmään. Tämä tulisi toteuttaa kaikkien kolmen instanssin osalta. Itse kannatan hallinto-oikeuksien liittämistä käräjäoikeuksiin ensiasteen tuomioistuimiksi, joiden ratkaisuihin haetaan muutosta hovioikeudelta. Merkitystä on myös sillä, jos hovioikeuksiin saapuvien asioiden määrä jatkuvasti vähenee.

OPERATIIVISET TOIMET

Kohta 20: On kannatettava

Kohta 21: AIPA-hanke on ehdottomasti toteutettava. Vastaava järjestelmä olisi luotava myös riita-asioiden puolelle. Järjestelmän tulee olla sama sekä riita- että rikosasioissa. Sähköistä asiointia ja kaikenlaista sähköistä toimintaa tulee lisätä mahdollisimman paljon.

Kohta 23: Marginaalista tuomioistuinten tehokkaan ja laadukkaan toiminnan kannalta.

Kohta 24: Järjestelmä otettava käyttöön kaikissa huoltoriidoissa. Kokeilusta on tietääkseni saatu erittäin hyviä kokemuksia ja Norjassa tulokset ovat olleet hyvin myönteisiä.

Kohta 26: Ehdottomasti kannatettavaa. Olisi lisättävä tuomioistuimen mahdollisuuksia ratkaista asia vastaajan poissaolosta huolimatta.

Kohta 27: En tunne asiaa, mutta epäilen, ovatko tiedoksiannot yhteisöille nykyisinkään mikään ongelma. Mahdollisuuksia sähköiseen tiedoksiantoon asianosaisille/heidän asiamiehilleen tulisi ennakkoluulottomasti kehittää, ei pelkästään kun kyse on oikeushenkilöstä..

Kohta 32: Tämä työ on tuomioistuinten itse - niiden riippumattomuuden takia - tehtävä.

MÄÄRÄRAHAT JA VOIMAVARAT

Kohta 33: Kannatan

Kohta 34: Minusta olisi syytä miettiä koko oikeusapujärjestelmä uusiksi, esim. tarvitaanko valtion ylläpitämiä oikeusaputoimistoja.

Kohta 35: Yleisenä toteamuksena tuon esiin, että tuomioistuinten toimintamenot tulisi sopia pidemmälle ajalle kuin vain yhdeksi budjettivuodeksi. Tämä toisi vakautta ja ennustettavuutta tuomioistuinten toimintaan.

Kohta 36: Oikeudenkäyntimaksuja voitaisiin minusta nostaa. Toisaalta on kyllä niinkin, että asiat ovat tuomioistuimista vähentyneet sen takia, että prosessikustannukset ovat nousseet aivan liian korkeiksi. Minusta olisi vakavasti selvitettävä, onko asianajopalkkioiden oltava arvonlisäverollisia.

Kohta 37: Tuomioistuinten sivukanslioista tulee luopua. Samoin voitaisiin luopua sivuistuntoapaikoista, ainakin sillä osaa maastamme, jossa välimatkat eivät ole "ylipitkiä".

Kohta 39: Minusta tämä ei kuulu oikeusturvaohjelmaan.

Kohta 40: Kannatan ehdottomasti.

Kohta 41: Kannatettava ajatus.

Yleisenä toteamuksena tuon esiin, että minusta luonnoksessa on hyvin paljon merkittävyydeltään eritasoisia asioita. Lopulliseen ohjelmaan olisi syytä ottaa vain tärkeimmät ja keskeisemmät asiat.

Turussa 23.3.2012

Antero Palaja